



ד. 1) פולין או עדשים שגדלה בהם תולעת, מה דינה של התולעת (פרט), ומדוע? 2) באיזה אופנים הסתפקה הגמ' גבי תולעת שבתמר שפירשה ממקומה, ומה הם צדרי הספיקות? 3) מה דינם של תולעים הנמצאים בבהמה, מנלן, ומדוע? והאם יש נפקא מינה באיזה מקום בה נמצאו התולעים, ומדוע? והאם אפשר ללמוד את דינה מדין "מצא בה דמות יונה" ומדוע? 4) מה דין התולעים הנמצאים ברגלים, ומדוע?

ה. 1) בהמה מעוברת שהוציא העובר את ידו קודם השחיטה ובשעת שחיטה כבר החזיר את ידו, מה דין העובר, ומה דינה של היד אלובא דרב, ומדוע? והאם היבא דלא הוציא את כל היד הדין שונה, ומדוע? 2) מאימתי נחשב העובר ל"ילוד" באדם ובבהמה, ומהיכן שמעינן לה (באר היטב!), והאם אפשר ללמוד אדם ובהמה מהרדי, ומדוע? 3) האם מאי דקתני במתניתין "והחזירה" גבי עובר שהוציא את ידו, הוא בדווקא, ומדוע?

ו. 1) מה כוונת הברייתא "פרסה החזיר אכול פרסות החזיר אכול", ומהיכן ילפה לה הברייתא? 2) מה דעתו של ר' יוחנן גבי עובר שהוציא את ידו קודם השחיטה והחזירה, ומהיכן וכיצד יליף לה? 3) האם כל היוצאים ממחיצתן שחזרו דינן כיד עובר שיצאה חוץ למחיצתה וחזרה, ומנלן? 4) עובר שיצא רובו קודם שחיטה על ידי איברים איברים שחתכן, האם המיעוט הנשאר נותר בשחיטת אמו, ומדוע? והאם אפשר לפשוט את דינו ממתניתין, או מהמבואר בנדה גבי שם לידה לענין טומאת לידה, ומדוע?

ז. 1) עובר קדשים שהוציא את ידו קודם שחיטה בעודו בעזרה או בעודו בירושלים, מה דינו, ומדוע? 2) עובר שהוציא את ידו בין שחיטת הסימן הראשון לשני, מה דינו באכילה ולענין טומאת נבילה, ומדוע? 3) בת פקועה שנאסרה ידה משום יוצא שהולידה, מה דין וולדה, ומה דין חלבה (פרט), ומדוע? 4) האם עובר שנחתך בעודו במעי אמו, נותר באכילה על ידי שחיטת אמו, ומדוע? וכיצד הדין בחותך מאיברי הבהמה עצמה, ומדוע? 5) השוחט בהמה ומצא בה דמות יונה, או רגליה כרגלי יונה, מה דינה ומדוע?



יב. 1) מה היא "טהרה בלועה"? ומהיכן וכיצד הוכיח רבה את דינה? והאם יש נפקא מינה דרך היכן נבלעה, מנין ומדוע? 2) האם דין "טהרה בלועה" נאמר בין באדם ובין בבהמה, ומדוע? 3) אדם הענוד בטבעת שהכניס את ידו לבית המנוגע, מה דינה של הטבעת, ומדוע? 4) באר היטב את קושית רבא "תרווייהו תננהי!"

יג. 1) כיצד הסיקה בגמ' בביאור חידושו של רבה בענין טומאה וטהרה בלועים? וכיצד יליף לה להאי חידושא? ואמאי ליבא למילפינהו מהני מתניתין דהביא רבא? 2) האשה שמת עוברה בתוך מעיה, מה דינה של האשה, ומדוע? ומה דינה של החיה שנגעה בו בעודו במעי אמו, ומדוע? והאם יש להוכיח מהאי דינא לחידושו של רבה, ומדוע? והאם היבא דהוציא כבר העובר את ידו או ראשו הדין שונה, ומדוע? 3) כיצד דרשינן לקרא "כל הנוגע במת בנפש האדם"? ומה ההכרח לאוקמי בהכי?

יד. 1) עובר שהוציא ידו בשעת שחיטת אמו, מה דין ידו לענין טומאה, ומדוע? ואי נימא דיש בו טומאה, האם מטמא במגעו את שאר העובר ומדוע? והאם יש נפקא מינה בין חתכה ליד ללא חתכה, ומדוע? והאם אפשר ללמוד את דינו מבשר מאבר מן החי שחישב עליו ועדיין לא חתכו, ומדוע? 2) סדין או טלית שנטמאו במדרס הזב ונקרעו ופחתו משיעור טומאת מדרס, האם יש לאוסרם משום מגע הזב (פרט), ומדוע? 3) ידות הכלים שעתיד לקוצצן, כיצד מטבילן, ומדוע?

**בהצלחה!**

## תשובות למבחן חולין סו עב

א. (1) מבואר בגמ' דאיכא בינייהו "ראשו ארוך", דלתנא דבי רבי ישמעאל דיליף לה בכלל פרט וכלל, מרבינן אף ראשו ארוך אפילו דלא דמי לכל הני, דלידיה איכא "סלעם" יתירא. ולתנא דבי רב דיליף לה בכלל ופרט, בעינן דווקא אין ראשו ארוך. ושורש פלוגתייהו היא, האם בעינן דהכלל בתרא יהיה כהכלל קמא או לאו, דהכא הרי הכלל בתרא דלמינהו אינו מרבה כל מילי כהכלל קמא דאשר לו כרעיים. וכתבו התוס' בתירוצו אחד, דאיכא נמי נפקא מינה באותן חגבים שיש בהם את כל הסימנים אבל אינן ממין הכתוב בתורה, דלתנא דבי רבי ישמעאל לא יהני. אמנם בתירוצו אחר כתבו התוס', דלא משכחת לה כהאי גוונא.

(2) מדינא דאבר מן החי ליכא איסורא כמבואר בכמה סוגיות. וכתב רש"י דילפינן לה מהא דכתבו לחגבים בטר דגים דאף להו איכא היתירא בלא שחיטה. אמנם כתבו התוס' דאיכא ביה משום בל תשקצו, ועל כן אין לאוכלם בעודם חיים.

ב. (1) כתיב בהו סנפיר וקשקשת, וסנפיר אלו הם שבהם פורח על גבי המים, וקשקשת היינו הקבועים בו שאינן זזין מאליהם, וילפינן לה מדכתיב גבי גלית "ושריון קשקשים הוא לבוש" הרי דקשקשת מין לבוש הוא. ואם יש בו רק קשקשת, בידוע דאף יש לו סנפיר, וידעינן לה או מאדם הראשון, או מהלכה למשה מסיני. אבל בסנפיר גרידא אין היתר, אמנם אם עתיד לגדל קשקשת, או דבעודו במים היה בו קשקשת, שפיר שרי לאוכלו. והאוכל דג בלא סימני טהרה עובר בעשה ולא תעשה, דהא תרי פרשיות כתיב, כתיב אכול בסימנים, וכתוב אל תאכל בלא סימנים, ועל כרחך דלהכי אתי למימר דאיכא ביה לאו ועשה.

(2) ממעטינן לה דדווקא בימים ובנחלים הוא דבעינן סימני דגים, אבל בכלים שרי לאכול את השרצים הגדלים בהם אפילו בלא סימנים. דליכא למימר דכוונת התורה דדווקא שבימים ובנחלים שרי באכילה אבל בשל כלים אסורים, דהא בקרא דאין לו סימנים נמי כתיב בימים ובנחלים, ומשמע דדווקא בהנך אסור אבל לא בכלים. ומאי דכתב נמי בימים ובנחלים גבי יש לו סימנים אכול, הוא דלא תימא דדווקא מלאו מעטו רחמנא, אבל עשה איכא.

ג. (1) הנמצאים בבורות שיחין ומערות מותרים אפילו בלא סימנים. וילפינן לה מדכתיב ריבויא ד"תאכלו מכל אשר במים". וליכא למימר דילפינן לה מכלל פרט וכלל או ריבוי מיעוט וריבוי מדכתיב "בימים ובנחלים" ומשמע הא שבבורות שרי, דהא איכא למימר דקרא דווקא לכלים אתא, אבל בורות שיחין ומערות בכלל בימים ובנחלים הוא, דהא גדילים על הקרקע. ולמאן דאמר כללא קמא עיקר וכל כלל פרט וכלל מרבינן דווקא דומה לפרט מכל צדדים, אף בלאו תאכלו מכל אשר במים ממעטינן לה, דהא אינו דומה לימים ונחלים בכל הצדדים דהרי אינם נובעים. ולענין חריצין ונעיצים כיון דנובעים הם דינם כימים ונחלים, ונחלקו בגמ' האם ילפינן לה בכלל פרט וכלל, או בריבוי מיעוט וריבוי. וכתבו התוס' דאליבא דתנא דבי ר' ישמעאל דדרש הכא לקרא בריבוי מיעוט וריבוי, הוא הדין דמרבינן אף חריצין ונעיצים דאינן נובעים, משום דסוף סוף דמי לימים ונחלים בהא דאינן עצורין ככלים.

(2) נחלקו בגמ' האם המקרא הסתום הוא המקרא דאין לו סימנים לא תאכל, משום דאדרבה בהאי קרא דכתיב לפרט דבימים ובנחלים, לא כתיב איסור, ובקרא דבתריה דכתיב ביה ללאו, כתיב כללא ומשמע לרבות הכל. אבל המקרא המפורש הוא קרא קמא דכתיב ביש לו אכול דהתם ממעטינן דדווקא בהנך בעינן סימנים. ואיכא מאן דאמר, דאדרבה המקרא הראשון הוא הסתום, דהא בלא קרא בתרא הוי אמינא דכוונת התורה דכשאינו בימים ובנחלים ליכא שום היתר.

(3) באופן שפרש לדופני הבור, או לדופני הכוס, לא חשיב פורש דהא הכא רביתיהו. אבל בפרש משם על הארץ, דינו כשרץ הארץ ואסור באכילה. ורב הונא חידש דאף בפורש על כל דבר, כגון בשופך שיכר דרך קיסמים ופרשה לקיסמים, חשיב שורץ על המים ויש לאסורו.

ד. (1) היכא דגדלה התולעת במחובר, ואף ריחשה בתוכם, דעת שמואל דכיון דהוא מחובר לקרקע, חשיב כרוחש על גבי הארץ ואסור. אבל אם לא ריחשה שם כלל, כתבו התוס' וכן משמע מרש"י דליכא איסורא. וכן היכא דגדלה בתלוש לא חשיב שורץ על הארץ ושרי באכילה.

(2) הסתפקה הגמ' האם בעינן דווקא שרוחש על הארץ, אבל אם פירשה ומיד מתה לא חשיב שורץ על הארץ. ואם תמצא לומר דלא בעינן רחישה בפועל, כיצד הדין היכא דפירשה לאויר העולם וקודם שריחשה אכלה אדם, דדלמא מהני אפילו בהיתה ראויה לרוחש. וכן איבעיא לן בפירשה רק מקצתה האם כולה נאסרת. וכן הסתפקו בתולעת שפירשה לגג התמר, האם חשיב כפורש לדבר אחר, או היינו רביתיהו ולא חשיב פורש ולא שרץ הארץ הוא. ואם תמצא לומר דהוי כדבר אחר, אכתי יש להסתפק בפירשה לגג הגרעין. וכן יש להסתפק בפירשה לתמר אחר.

(3) לשיטת רש"י, תולעים הנמצאים בכבד או בריאה איכא ביה תרי לישני, האם סרינן דמן הבהמה היא ושריא דהא לאו שרץ השורץ על הארץ, או דאמרינן דמעלמא אתי ושרץ הארץ חשיב לה, ומסקינן דמעלמא אתא והא דלא משתכח בבית הריעי הוא משום דאמרינן דדרך נחיריו נכנסה. ואיכא ברייתא דמבואר בה דדרני בהמה והיינו תולעים הנמצאים בין הבשר לעור, אסורים מדכתיב "ואת נבלתם תשקצו". ולדעת התוס', כולי עלמא מודו לה, והני תרי לישני לא איירי גבי בהמה אלא גבי דגים. ועוד כתבו התוס', דאין ללמוד את דין מדין מצא בה דמות יונה, משום דהתם איירי במפרסת פרסה הגדלה בתוך הבהמה, אבל אלו הדרנים הרי מגוף הבשר הוא.

(4) לדעת רש"י אמרו בהו דמותרות והיינו היכא דגדלו מתוכה, דהא אף בשר הדג גופיה שרי בלא שחיטה, ולא דמי לתולעים הנוצרים מבשר בהמה, דכי היכי דבשר הבהמה אסור משום אבר מן החי, הוא הדין הנך. ולדעת התוס', איכא בהא תרי לישני בגמ', האם יש לחוש שמא בא מבחוץ ואסור משום שרץ הארץ.

ה. (1) העובר מותר באכילה כדילפינן לקמן מדכתיב "בהמה בבהמה" או מדכתיב "כל בבהמה". אבל היד עצמה אסורה לדעת רב, וילפינן לה מדכתיב "בשר בשדה טריפה" דכיון דיצאה חוץ למחיצתו, והיינו רחם הבהמה דהיא המחיצה המתרת אותו באכילה בשחיטתה, נאסרה היא כטריפה דשוב אין לה היתר. ואיכא לישנא דבני מערבא, דלדעת רב אמרינן דיש לידה לאיברים ומשום הכי לא מהני שיחזיר את היד, ולהאי לישנא, אפילו אם לא הוציאה את כל ידה, אמרינן דהמיעוט שבפנים נמי חשוב כילודה ואסורה.

(2) או משיצא רובו, דהרי רובו ככולו. או משיצא ראשו, ולענין בהמה שמעינן לה מודקתני גבי בהמה שיצאה מקצת שלייתה שאסורה השליה באכילה משום דסימן לולד הוא ויש לחוש שמא יצא ראשו והוי כילוד שאינו נותר בשחיטת האם. וליכא למימר דהתם הוא גזירה אטו יצא כולה דוודאי הוי לידה, דאי נימא דבמקצת שליה לעולם ליכא איסור מדינא, ליכא למיגזר בה אטו כולה. ולענין אדם שמעינן לה מודקתני דיצא ראשו של בן ט' מת, פוטר הוא את אחיו מפדיון אבל אינו חשיב בכור לענין נחלה משום דיצא מת ואין לב אביו דוודא עליו. ומשמע דאילו יצא חי הוי בכור אף לנחלה ואף שיצא רק ראשו והחזירו. ולדעת שמואל, באדם אין הראש חשיב ילוד. וכתבו התוס' דבהמה מודה. ואמרינן בגמ' דליכא ללמוד אדם מבהמה, משום דשאני בהמה דאין הירכיים מסתירות את הראש ושפיר יש להחשיבו לידה, וכן אין ללמוד בהמה מאדם, דיש לומר דפרצוף פנים דאדם חשיב טפי.

3) אי נימא דמהני החזרת היד, וודאי החזירה הוא בדווקא. ואי נימא דלא מהני החזרת היד, נמי איכא למימר החזירה הוא דווקא, ונפקא מינה לענין מקום החתך, דאף דאינו נאסר משום בשר בשדה טריפה, דהא לא יצא חוץ למחיצתו, אבל אכתי אינו נותר בשחיטת הבהמה, דהא אינו "בהמה בבהמה", אבל אם החזירו שפיר יהיה נותר על ידי שחיטת הבהמה.

1) אי נימא דמהני החזרת יד אינה מועלת לאכול את היד, צריך לומר דכוונת הברייתא דפרסות החזיר אכול את העובר, ונפקא מינה בחזרה דשרי לאכול אף את מקום החתך. ופרסה החזיר אתי לקלוט במעי פרה וליבא דרבי שמעון דיליף לה מגמל גמל לאוסרו, דהני מילי לא אחר שיצא, אבל במעי אמו אפילו דיש לו רק פרסה אחת אכול. ואי נימא דמהני יד מועלת, איכא למימר דחד קרא אתי להחזיר יד וחד אתי לקלוט במעי פרה (עיי' תוד"ה אמר ר' יוחנן, ומהרש"א). וילפינן לה מדכתיב בקרא דכל בבהמה תאכלו "פרסה" וכתוב ביה נמי "פרסות".

2) דעתו של ר' יוחנן דמהני חזרה, ויליף לה מהא דהוצרך התורה לכתוב "פנימה" גבי שער החטאת דשרפו אהרון, דאתי למימר דהרי פנימה הייתה דמעולם לא יצאה, ומשמע דאילו יצאה לא מהני חזרה, ומדפירט לך דווקא בחטאת משמע דאילו בעלמא מהני חזרה, וכתבו התוס' דמאי דכתיב "טריפה" למילי אחרונא אתי.

3) למסקנת הגמ', עובר או איביריו שיצאו ממחיצתן לא מהני להו חזרה, דהא כתיב "טריפה". אבל מעשר שני וביכורים שיצאו, מהני להו חזרה, דהא כתיב בהו "לא תוכל לאכול בשעריך" והאי קרא בנכנס ויצא איירי, ומשמע דדווקא בשעריך לא תוכל אבל אם יכניסו שפיר יוכל. ולענין חטאת, ילפינן מדכתיב "פנימה" דלא מהני לה חזרה, וליכא למילף לה מדכתיב "טריפה", משום דהוי אמינא דלהכי הוקשה למעשר וביכורים דמהני בהו חזרה.

4) הגמ' הסתפקה האם בעינן לידה בבת אחת כדי להחשיבו כילוד או לאו. וליכא למיפשט מענין טומאת לידה דמבואר דחשיב ילוד אפילו במחותר, משום דאכתי לא שמעינן מינה מה דין המקצת שבפנים. וכן ליכא למיפשט ממתניתין דקתני זה הכלל כל שאינה בגופה שרי, משום דאיכא למימר דלרבות קלוט במעי פרה אתי.

1) היכא דהוציא את ידו בירושלים, אם אף את אמו שחט בירושלים פשיטא דלא מהני, דהא הוי שחוטי חוץ, אבל אם הכניסה לירושלים ושחטה, שחיטת האמא מועלת לבנה אבל לא מועלת לעובר, דהא אף דחשיב מחיצה לענין אכילת קדשים, מכל מקום לא חשיב מחיצה לענין עובר דלא יחשב יוצא. ואם הוציא ידו בעזרה, דעת רב חנניה דאיכא מקום לומר דכהאי מחיצה כן מהני, אבל דעת אביי, דוודאי דלעובר מחיצת אמו היא המחיצה ולא מהני לה מחיצה אחרת.

2) מסקינן דאף דלכאורה איכא למימר דהסימן הראשון והשני לא מצטרפים, דהרי הראשון הועיל אף לענין היתר אכילה, והשני לא הועיל לענין היד אלא לענין הטרטומאה, והיינו אליבא דחכמים דסבירא להו דמהני השחיטה לטהר מידי נבילה אף את האבר היוצא, מכל מקום כי היכי דלענין להיתר באכילה מהני, הוא הדין דמהני להיתר בטומאה.

3) אם בא עליה זכר מעלייא, למאן דאמר חוששין לזרע האב הולד עצמו אסור באכילה, משום דמצד אביו טעון שחיטה ומצד אמו אינו טעון, והוי כחציו שחוט ותו לא מהני ליה שחיטה. ואם בא עליה זכר נמי בן פקועה, הולד גופיה שרי ואפילו ידו מותרת, משום דאין האיסורים שעל האבא עוברים לולד, כי היכי דאיסור חלב וגיד הנשה דאיכא באב לא עוברים אל בנו. ולענין חלב, הוא ספק בגמ', האם כיון דבא אף מאבר שאינו מותר ולעולם עומד באיסור אבר מן החי, יש לאוסרו. או דלמא דלא גרע מכל אבר מן החי דלא אוסר את החלב.

4) חתך עובר מהני להיתרו, וילפינן לה או מדכתיב "בהמה וגו' בבהמה תאכלו", ואף איברינן חשיבי בהמה. או דנימא דאיברינן לא חשיבי בהמה, אלא דרשינן "וכל וגו' בבהמה תאכלו". אבל אין להיתר איברינן שנחתכו מהבהמה בעצמה, ואפילו באופן שאינה נטרפת על ידה, דהא כתיב "אותה תאכלו" אותה כשהיא שלימה ולא כשהיא חסירה.

5) דמות יונה אסורה אליבא דרבי יוחנן, משום דכתיב בקרא "פרסות וגו' תאכלו". וכתבו התוס', דאם רק רגליה כרגלי יונה, כיון דאילו היתה יוצאת היתה ניתרת בשחיטת עצמה, שפיר קרינן בה פרסות וניתרת אף בשחיטת אמה.

1) לדעת תנא קמא אין ממירין לא באיברינן ולא בעוברין, דהא כתיב "אום המר ימיר בהמה בבהמה". אמנם דעת רבי יוסי, דכיון דבמקדיש רגלה של עולה הרי כולה עולה, הוא הדין בממיר באיברינן, תתפשט התמורה על כולה, ושפיר קרינן ביה בהמה בבהמה.

2) לדעת רבי מאיר ורבי יהודה, רק רגלה קודש, והיינו דכתיב "כל אשר יתן ממנו לה' יהיה קודש" ודרשינן ממנו ולא כולו. ואין לו אלא למוכרה למי שמחויב עולה שיביאנה לעולה, ולא יטול דמים על רגלה דהרי אינן שלו. ודעת רבי יוסי ורבי שמעון, דכיון דכתיב "יהיה" ילפינן דכולה עולה. ואין ללמוד את דינה משני שותפין שהקדיש אחד חלקו דאפילו אם חזר ולקחה דינה דקדושה ואינה קדושה, משום דהתם דחוייה היתה דהרי לא היה בידו להקדישה כולה, אבל הכא דבידו להקדיש כולה שפיר חיילה עליה הקדושה ופשטה בכולה.

3) כל עוד שלא נחתך הרוב, ליכא כלל קדושה על אלו האיברינן, ויכול להאכילם לכלבים. אבל לאחר שכבר נחתך הרוב, תליא בפלוגתא דרבה ורב הונא אי אמרינן דמשיצא רובו למפרע קדוש או רק מכאן ולהבא, דלרבה רק מכאן ולהבא קדוש, ושפיר יכול להאכילו לכלבים, אמנם מה שיצא מכאן ואילך הרי כבר חלה עליו קדושה ואסור להשליכו לכלבים. ולדעת רב הונא אמרינן דלמפרע הוא קדוש, ואם לא האכילנו לכלבים, אסור עתה להאכילו לכלבים. ולדעת רש"י מותר לכתחילה לחותכו, משום דכל עוד שאינו ילוד ליכא ביה משום מטיל מום בקדשים. והתוס' כתבו, דצריך לומר דאיירי בנפל שאינו ראוי להקרבה, אבל בלאו הכי אסור לחותכו. אי נמי, איירי במחתך קודם יצא לאויר העולם.

4) לדעת רבה חלה עליו קדושה משעה שיצא רובו ואילך. ולדעת רב הונא, משעה שיצא רובו התברר למפרע שמתחילת לידתו חלה עליו קדושה. ואיכא נפקא מינה היכא דמכרו לנכרי קודם שיצא רובו, דאי נימא דלמפרע הוא קדוש, ליכא במכירתו מידי, אבל אי נימא דמכר ולהבא הוא קדוש, מכירתו חלה, והכא ליכא עליו קדושה כלל. וכן איכא נפקא מינה היכא דיצא מעיקרא שליש דרך דופן ושני שלישים דרך רחם, דאי נימא דלמפרע הוא קדוש, בעינן שמתחילת הלידה תחול הקדושה, והכא דבתחילת הלידה היה דרך דופן, לא חייל עליה קדושה. אבל אי נימא דמכאן ולהבא הוא קדוש, איכא למימר דסגי שיהיה רוב דרך רחם ואין נפקא מינה בין אם הוא בתחילת הלידה או בסופה.

1) יש לומר דמתניתין איירי ביצא מחותר עד שהושלם לרוב, ואתי לאשמעינן דלמפרע הוא קדוש, ועל כן אף מה שנחתך מן הבהמה הוי קדוש. ואיכא למימר דמתניתין איירי היכא דמיעוט אבר השלים לרוב, וקמשמע לן דאפילו דרובו של האבר בפנים, אפילו הכי לא אזלינן בתר רוב האבר, אלא מיעוט האבר נמשך אחר רוב שבחוץ וחשיב לידה. ואיכא למימר דאיכא חידושא דמתניתין, דאף היכא דרוב אבר משלים למחצה, אמרינן דמיעוט האבר נמשך אחר רוב האבר, ושפיר חשיב כרוב בחוץ והוי ילוד.

2) הגמ' הסתפקה באופן שכרכו לעובר בסיב או בטלית או בשליא של ולד אחר, אבל בשלייתו הוי אורחא. וכן הסתפקה לדעת רש"י היכא דהמילדת כרכתו כשיצא, ולדעת התוס' הספק הוא היכא דכרכתו אחרת ויצאה עמו. וכל הנך ספיקות איירי שיצא דרך רגליו, דאם יצא דרך ראשו, הרי קודם לאלו החציצות כבר איכא לידה.

3) הגמ' הסתפקה היכא דנפחתו כתלי בית הרחם, וכן היכא דנעקרו כתלי בית הרחם ממקומן אלא דתלויים בצוארו של העובר. וכן היכא דנגממו רוב מחיצות בית הרחם באופן שיש עומד מרובה על הפרוץ ויצא דרך פרוץ, או בפרוץ מרובה על העומד אבל יצא דרך עומד. אבל היכא דנעקרו כתלי בית הרחם או נגממו, [ולפירוש השני ברש"י נגממו היינו דרך הפנימי נגממו, אבל שפה חיצונה קיימת] פשיטא דאין הרחם מקדשו.

י. 1) כולי עלמא מודו דבבהמה טהורה ליכא טומת נבילה על הולד, דהא איכא קל וחומר, דאי מטהרת ליה בהדי שחיטת אמו, כל שכן שבחיה לא יקבל טומת נבילות. והיכא דהוציא את ידו, בתוס' לעיל (ע.) מבואר דוודאי דנטמא. והתוס' לקמן (עב.) ד"ה וחכמים) כתבו, דאפילו אם הוציא ידו לא נטמא. ובקלוט במעי פרה, נמי טהור, דהא בקרא דמטמא כתיב דווקא מהלכי שמונה בתוך מהלכי ארבע וכן קלוט במעי קלוטה טהור, דלהכי אהני קל וחומר דאמרינן. וכתבו התוס', דלדעת רבי שמעון דאסר קלוט וודאי דאף מטמא. אלא אם כן ראשו ורובו דומים לאמו דאף רבי שמעון מודה דמותו ואינו מטמא. וכתבו רש"י ותוס', דהכא דנו אפילו למאן דאמר דטומאה בלועה מטמאה. ועוד כתבו התוס', דבעינן להאי קל וחומר לקלוט במעי קלוטה, דבו ליכא לטהרו משום טומאה בלועה, דהרי סבירין לרבנותו מדכתיב "כל הולך על כפיו בכל החיה ההולכת על ארבע".

2) לדעת תנא קמא אפילו בבהמה טמאה אין העובר מקבל טומאה, דילפינן לה מדהוקשה בהמה טמאה לטהורה בקרא ד"כי ימות מן הבהמה אשר היא לכם לאכלה". וכתבו התוס' לקמן (עב.) דאיכא למימר דהיכא דהוציא את ידו, מודים רבנן דלהא כבר לא אמרינן להאי היקשא, ושפיר מטמא. ולרבי יוסי הגלילי, בבהמה טמאה טמא, ומסקינן דיליף לה מדכתיב "נפש כי תיגע וגו' או בנבלת בהמה טמאה" דהרי על כרחך אף נבלת בהמה טהורה מטמאה, אלא האי קרא אעובר קאי, דבטהורה טהור ובטמאה טמא. ואף היכא דעובר דומה לטהור מטמאין, דהא ליכא קרא לחלק. [נומעיקרא דסבירין למילף ליה מדכתיב "וכל הולך על כפיו בכל החיה ההולכת על ארבע", מדכתיב וכל ילפינן לרבנות אף את הדומה לטהורה].

יא. 1) חיה בכלל בהמה מדכתיב "זאת הבהמה אשר תאכלו" וכתבי בתריה "איל צבי ויחמור". ובהמה בכלל חיה דהא כתיב "זאת החיה אשר תאכלו" וכתבי בתריה "מכל הבהמה אשר על הארץ וגו'". וחיה בכלל בהמה נפקא מינה לענין סימני טהרה שנאמרו להדיא רק לענין בהמה. וכן לענין הרבעה דכתיבא רק בבהמה. וכן לענין טומאת נבילות בטהורה, דהא בקרא כתיב בחיה רק על טמאה. ובהמה בכלל חיה נפקא מינה לענין יצירה דהא רק גבי חיה כתיב יצירה, ונפקא מינה לענין המפלת מין חיה או בהמה דלדעת רבי מאיר יש לשבת עליו ימי טומאה כבשאר לידה משום דנאמר בהם יצירה כאדם. וכן נפקא מינה לענין טומאת נבילות בטמאה, דיש ללומדה מחיה, ומאי דכתיב בעולה ויורד נבלת בהמה טמאה יתירא הוא ואתי לדרשה דרבי דהאי קרא בטומאת מקדש וקדשיו איירי.

2) רבה הוכיח את דינו מהא דאמר רחמנא דהאויכל טומאה יכול לטבול ולאכול תרומה משיעריב שמשו, ואף דמשכחת לה נמי היכא דאכל לטומאה סמוך לשקיעת החמה, ואפילו הכי לא אסרינן ליה מלאכול בתרומה, והיינו משום דטומאה בלועה לא מטמאה. והא ליכא למימר דכבר נפסלה מאכילת אדם ועל כן אינה מטמאה טומאה חמורה, דהא שלא בפניו דאינו יודע שהיתה בפה אדם ואינה נמאסת בעיניו, אכתי ראוייה היא. ובלא חידושו של רבה הוי אמינא דטומאת מגע ליכא משום דמגע בית הסתרים הוא, אבל אכתי אית ביה משום טומאת משא. וכתבו התוס', דלדעת אביו היה אפשר לדקדק נמי מהא דמיעטה התורה דנבילה אינה מטמא בגדים אלא נבלת עוף טהור, דהא משמע דמקום הבליעה אינה מטמא בעלמא.

יב. 1) טהרה בלועה היינו דאם בלע טבעת טהורה ונכנס לאוהל המת, אין הטבעת נטמאת מחמת האוהל. והוכיח רבה מקל וחומר, דהא בכלי חרס קיימא לן דאינו מציל על טומאה שבתוכו ועולה עד הרקיע ובוקעת עד התהום, ומאידך מציל על טומאה שבתוכו באוהל המת, וכתבו התוס', דמפכים קטנים ילפינן דאף בהיסט אינן מטמאים. ומסקינן דאף בנבלעה מלמטה חשיב טהרה בלועה, מכל שכן מבליעה דלמעלה, דהרי בליעה דלמטה עבידא עיכול טפי.

2) מסקינן דנאמר בין באדם ובין בבהמה, וכתבו התוס' דמוכח הכי מלקמן בהעור והרוטב גבי כלב שאכל בשר המת. והיינו טעמא משום דילפינן לה בקל וחומר מאדם, דמה אדם הלבוש בכלים דצריך שהיה לבית המנוגע מציל על הבלוע בתוכו, בהמה שאינה צריכה שהיה בבית המנוגע אפילו בכלים שעליה, לא כל שכן שמצלת על הבלוע בה.

3) כתבו התוס' דלהמבואר בסוגיין דטעמא דטבעת שעליו נטמאת הוא משום טומאת הגברא, לא מהני הא דרק הטבעת תהיה בפנים, אלא בעינן שכל הגוף יהיה בפנים. אמנם הביאו דתורת כהנים מבואר, דלרבי יהודה טמא מיד אפילו שהוא עצמו בחוץ, וחכמים אומרים דבעינן שהיה בכדי אכילת פרס. וכתבו התוס', דשמא הוא מדרבנן בעלמא.

4) הקשה רבא דטומאה בלועה תנינא דתניא דהבולע טבעת טמאה טובל ואוכל תרומתו, אבל אם הקיאה נטמא מחמתה, והתם על כרחך איירי בטמאה טומאת מת, וכדמוכח מהא דתני לה בתר ההיא דטבעת טהורה שבלעה ונכנס לאוהל המת. וכן טהרה בלועה שנינו דתניא בלע טבעת טהרה ונכנס לאוהל המת ונטהר על ידי שלשה ושבעה ועתה הקיאה הרי היא כמו שהיתה משום דהיא לא נטמאה בכניסתו לאוהל המת. וכתבו התוס', דעיקר הקושיה היא מהא דטהרה בלועה דאילו מטומאה בלועה אף רבה סבר דמילתא דפשיטא היא ולא בא לחדשה.

יג. 1) מסקנת הגמ' דרבה חידש היכא דיש שתי טבעות בלועות, אחת טהורה ואחת טמא, דאין הטמאה מטמאה לטהורה. ויליף לה נמי מהא דמהני הערב שמש גבי תרומה, דהא הטומאה עדיין בבטנו ומתירים לו לאכול יחד עמה תרומה. וכתב רש"י דממתניתא דטבעת בלועה ליכא למילף לה, דהתם איכא למימר דהוי מגע בית הסתרים ומשום הכי לית ביה משום מגע, ואף משום משא לית התם כיון דאין הטבעת מטמאה אלא מחמת מת ולא מטומאה דגופה. והתוס' כתבו, דוודאי דמטמא אף במשא וכן ליכא למימר התם מגע בית הסתרים, דהא הוי כנושא טומאה בקומטו דשפיר מטמא. ועל כרחך דמשום טומאה בלועה היא הא דלא מטמאה הטבעת. ומשום הכי ביארו דאי ממתניתין הוי אמינא דשתי טבעות שאני משום דהיא בלועה כמותה ולא חשיב לגבה טומאה בלועה.

2) מבואר במתניתין דהאשה טהורה, והיינו משום דגם אי נימא דאיכא טומאה על עובר במעי אמו, הא הוי מגע בית הסתרים. והתוס' כתבו דאי משום בית הסתרים הא אכתי איכא טומאת משא, אלא משום טומאה בלועה מטהרינן לה. אבל החיה שנגעה בו טמאה, משום דגזרינן שמא יוציא ראשו חוץ לפרוודור, אבל באשה גופה לא גזרו דהא מרגשת בעצמה. ומשום הכי ליכא להוכיח מינה לדינא דרבה. והיכא דהוציא את ראשו וודאי הוי כילוד ומטמא. ואם הוציא רק את ידו, כתבו התוס' דתלמיא בפלוגתא דרבי ישמעאל ורבי עקיבא להלן האם יש טומאה לעובר במעי אמו, דאף לרבי עקיבא דיש לו טומאה, אמנם אכתי הוי טומאה בלועה ורק אם יוציא ידו משכחת לה טומאה.

3) רבי עקיבא דרשו לענין לרבנות גולל ודופק דמטמאים. ורבי ישמעאל סבר דגולל ודופק הלכה למשה מסיני הם, ולהכי דרש מקרא לענין עובר במעי אשה דאינו מטמא, ורבי עקיבא לא יכל לדרש הכי, דהא לדידיה ילפינן מדכתיב "הנוגע במת בנפש האדם" לרבנות עובר שבמעי אמו.

יד. 1) לדעת רבי מאיר השחיטה לא הועילה כלל לענין האבר היוצא ודינו ככל אבר מן החי שמטמא כנבלה. ולדעת רבנן השחיטה הועילה להוציאו מידי נבלה, אלא דאכתי יש עליו דין טריפה שחוטה דלענין מוקדשין גזרו בה טומאה. ומבואר במתניתין דאף שאר העובר נטמא מחמת זה האבר. ולדעת רבי מאיר דמגע בית הסתרים הוי מגע, ניחא בפשיטות. ומסקינן דאף אי נימא דמגע בית הסתרים לאו מגע הוא, שאני הכא דבשעת חתיכתו מקבל טומאה מאביו, ולדעת רבינא אף לא בעינן שיחתוך, משום דחיבורי אוכל לא חשיב חיבור. וכתבו התוס' דאף דשנינו דהחושב על בשר מאבר מן החי קודם פרישתו יש בו טומאת אוכלין, ליכא להוכיח מהתם, דשאני טומאת אוכלין דחמירא ושפיר חלה על טומאת אבר מן החי.

2) לענין סדין, היכא דבאו עליו טומאת מגע ומדרס בהדדי, כגון שדרס עליהם ברגלו, כולי עלמא מודו דיש בו טומאת מגע אף כשלא נשאר בו כשיעור מדרס. ואם נטמא מעיקרא רק במדרס, לדעת רבי מאיר יש בו טומאת מגע מדרס משום מגע בית הסתרים, ורבי יוסי חולק, אלא אם כן קורעו מבגד גדול דאף לאחר הקריעה נשאר בבגד שיעור מדרס, דיש לומר דבשעת הקריעה הרי נוגע בו ומקבל טומאה. ולענין טלית כתבו התוס' דמבואר לקמן דאין בה טומאת מגע, וביארו דכיון דשם כלי עליה, כל דמתחיל לקורעה הרי אזיל שמה ואינה מטמאה. אי נמי, איירי התם דמתחיל לקורעה בכמה מקומות.

3) לדעת רבי מאיר יכול להטבילין רק עד מקום המדה. והני מילי דליכא חציצה, כגון בידות של חוליות וכדכתבו התוס'. ודעת רבנן דלא אומרים כל העומד להחתך כחתוך דמי, וצריך להטביל כולו.